

Sønderballe Tidende

1. årgang nummer 12 den 14. oktober 2008

Den 11. november 2008 var det 90-årsdagen for afslutningen af Første Verdenskrig – ”Den store Krig”. I den anledning bringer Sønderballe Tidende en beretning om Hans Christian Overbeck, der en overgang boede i Sønderballe og som så mange andre sønderjyder var tvunget til at deltage i krigen.

Hans Christian Overbeck

Han måtte i krig for tyskerne

”I dag er jeg bleven forbunden, og Doktoren sagde, at det saa godt ud, det er ogsaa første Gang, at jeg har seet hvordan det seer ud, ...jeg skrev... for at Du ikke skulle blive saa bedrøvet. Naar Du nu modtager dette Brev, saa er det med Guds Hjælp meget bedre, jeg er jo ikke hjærtesyg, jeg kan nok ligge her i Sengen og ryge min Sigar”.

Disse linjer er skrevet af den 29-årige Hans Chr. Overbeck kort efter, at han i september 1915 blev såret i højre arm og kom på lazarettet i Hauthulst. Der blev skrevet mange breve fra de tyske skyttegrave på Vestfronten og Østfronten, også af andre unge mænd fra Haderslev og omegn.

Hans Christian Overbeck, født 12. juni 1886 i Maugstrup, var kaffebrænder og blev gift i 1909 med Mathilde Karoline Damkjær fra Øsby.

Under 1. Verdenskrig boede de blandt andet på Aabenraavej i Haderslev og i Sønderballe. Hans historie er blot én af mange tusinder historier om sønderjyder fra Europas slagmarker.

Med skuddene i Sarajevo i Bosnien den 28. juni befandt Europa sig i krig. Den 1. august 1914 var Tyskland i krig med England og Frankrig. En uge senere, den 8. august 1914, blev de første soldater fra Haderslev Kaserne sendt til fronten. Titusindvis af unge danske og tyske mænd i Nordslesvig måtte drage af sted til Europas slagmarker, hvor tusindvis blev dræbt eller slået til krøblinge.

Hans Chr. Overbeck blev indkaldt den 3. august 1914 til Haderslev Kaserne, hvor han blev udskrevet til 7. Kompagni under von Mansteins Regiment. For de familier, hvor manden var blevet indkaldt som soldat, blev manglen på mad og andre nødvendigheder hurtigt mærkbar. Dertil kom sorgen over tabet af et familiemedlem. Hans Chr. Overbecks jævnaldrene soldaterkammerat, 29-årige Eduard Julius Karl Scharberth faldt som den første soldat fra Haderslev den 18. august 1914, kun 10 dage efter afrejsen fra Haderslev Kaserne.

Fangelejren i Aurillac

Uvished og frygt prægede mange hjem i Haderslev. Der blev fulgt med i de små notitser, som "Modersmaalet" og "Schleswigsche Grenzpost" bragte i årene 1914-1918 om de Haderslevsønner og -familiefædre, der enten var meldt savnet eller faldet.

Mange håbede, at der var tale om tilfangetagelse. Mathilde Overbeck modtog i oktober 1916 beskeden om, at hendes mand var savnet. Hun måtte i fire uger leve i uvisheden om, at hendes mand ikke var død, men befandt sig i fransk fangenskab.

Måske har hun frygtet det værste, hvis hun i mellemtiden havde fået brev af Jens Petersen. "Den sidste Dag jeg var tilbage med Leutnanten i Potte gav jeg Jens Petersen min Ring, som jeg bad ham om at sende hjem til Dig, hvis jeg ikke skulde komme tilbage, den har han vel sendt dig", skriver Hans i et brev fra Aurillac.

Hans Chr. Overbeck var i september 1916 sammen med 22 andre soldater fra 5. Kompagni under Reserve-Infanteri-Regiment 214 blevet taget til fange efter beskydning af deres bunker.

Gruppen blev sammen med andre tilfangetagne transporteret til havnebyen Rouen, hvor franskmændene udskilte polakker, alle Elsass-Lothringer og alle fra Slesvig-Holsten blandt fangerne. Derefter blev Hans Chr. Overbeck afhørt om sit nationale ståsted - ville han stemme for at Slesvig kom hjem til Danmark eller for et forblivende i Tyskland? Da Overbeck ville stemme dansk, blev han overflyttet til den sønderjyske fangelejr i Aurillac.

I Aurillac forblev de dansksindede sønderjyder med Dannebrog vajende over lejren. I lejren blev gensynet med fætteren Paul Hansen, der allerede i 1914 var blevet taget til fange, glædeligt.

Pakke hjemmefra

Det blev muligt for ham at skrive hjem til hustruen Mathilde. Hun sendte efterfølgende en pakke med tøj. Offerviljen var stor, og på initiativ af den tyske Frauenverein blev der fra krigens start sendt gaver og pakker til soldaterne ved fronten. Hvert år blev godt 1.600 pakker sendt til fronten. En stor del af foreningens arbejde bestod i strikning af vanter, strømper m.m. som blev foretaget af skolepiger. Udover de strikkede gaver, fik soldaten et par cigarer, nogle kager, en grangren med lys og en julehilsen.

Mathildes pakke var dog ved at give manden problemer, da hun skrev om de tyske befæstningsanlæg i Nordslesvig. Brevet var gået igennem den tyske censur uden at blive opdaget, mens franskmændene fandt det. Den franske kommandant beholdt brevet.

Som de russiske krigsfanger i Nordslesvig måtte de sønderjyske fanger arbejde på de franske bondegårde. Dette måtte Hans Chr. Overbeck også. Daglønnen var 40 centime.

Endelig på vej hjem

Hans Chr. Overbeck tilbragte to år i fangenskab, som sluttede med Tysklands kapitulation den 11. november 1918. Dog gik der yderligere fem måneder, før han kom hjem.

Flere danske sønderjyder blev taget ombord på det danske skib m/s St. Thomas i Dunkerque og sejlet til Odense, hvor man ankom den 13. april 1919. Forinden var de første sønderjyder nået til København. Mange sønderjyder var taget til København for at modtage deres fader, mand eller søn.

Hustruen Mathilde Overbeck og købmand Ohlsens to døtre var taget til København for at modtage deres mænd, men forgæves. Da Mathilde Overbeck hørte, at "St. Thomas" var på vej til Odense med flere sønderjyder tog hun dertil.

Ombord på skibet blev de efter tre år genforenet; Mathilde og Hans havde sidst set hinanden i maj 1916.

Hans Chr. Overbeck og de øvrige sønderjyder blev indkvarteret på Odense Kaserne, hvor de fik et bad og et nyt sæt tøj. Hans og Mathilde blev tre dage i Odense, før de tog til Assens og derfra sejlede til Årøsund, hvor de blev modtaget af deres to døtre.

Den 10. februar 1920 var Hans Chr. Overbeck med til at stemme 1. zone hjem til Danmark.

Hans Christian Overbeck døde i 1980.

Ovenstående er en let bearbejdelse af en artikel på www.harkiv.dk, Historisk Arkiv for Haderslev Kommune.

På det store mindemonument i parken ved Marselisborg Slot i Århus kan man blandt de 4140 navne på faldne danske fra Sønderjylland finde otte, der har Sønderballe som fødested:

177 - Christian F. Bang, f. 08-03-1889 Sønderballe, d. 07-10-1916 Transloy

178 - Peter P. Bang, f. 01-12-1880 Sønderballe, d. 20-09-1915 Oleszewicze

1166 - Heinrich Hansen, f. 03-03-1892 Sønderballe, d. 09-07-1915 Leer

2227 - Carl Lassen, f. 21-12-1896 Sønderballe, d. 05-10-1916 Frankrig

2676 - Mathias H. Møller, f. 10-05-1896 Sønderballe, d. 17-12-1916 Verdun

2860 - Jens J. Nissen, f. 21-06-1882 Sønderballe, d. 02-05-1915 Poel-Capelle

3460 - Hans L. Schmidt, f. 02-04-1894 Sønderballe, d. 15-07-1916 Pargny

3911 - Lauritz N. Tækker, f. 04-07-1877 Sønderballe, d. 07-04-1918 Maricourt.

Kilde: <http://www.bryld.info>

Mindeparken med det cirkelformede monument for de faldne danske i krigen 1914-18. Foto: © Århus Kommune

Det er overvejende sandsynligt, der er tale om Sønderballe, Hoptrup sogn. Hvis der er nogle blandt Sønderballe Tidendes læsere, der har kendskab til og evt. har noget at berette om disse faldne, og/eller til andre fra Sønderballe, der deltog i krigen, hvad enten de var født her eller havde (haft) deres bopæl her, så hører jeg gerne om det.

Per Høyer Hansen